

ROLUL CONSILIERII VOCAȚIONALE A ELEVILOR ÎN VALORIFICAREA ÎNCIINAȚIILOR PROFESIONALE ALE ACESTORA

Gabriel Brătucu^{1*}, Anca Madar², Nicoleta Andreea Neacșu³, Dana Boșcor⁴
Codruța Adina Băltescu⁵

¹⁾²⁾³⁾⁴⁾⁵⁾Facultatea de Științe Economice și Administrarea Afacerilor,
Universitatea Transilvania din Brașov, România

Rezumat

Experiența multor ări cu o foră de muncă bine educată pune în evidență rolul important al serviciilor de consiliere vocațională pentru orientarea profesională avantajoasă a tinerilor. Cercetătorii manifestă, la rândul lor, un interes tot mai mare pentru studierea rolului consilierii vocaționale, din perspectiva creșterii eficienței investițiilor în educație și întăririi capacității întreprinderilor de a răspunde provocărilor economiei bazate pe cunoaștere.

În România elevii de liceu au acces la servicii de orientare profesională, dar există puține informații cu privire la măsura în care se apelează efectiv la consiliere sau la cât de utile sunt considerate serviciile respective. De multe ori, există un conformism social în rândul liceenilor, care îi determină să aleagă acele profesii valorizate la un moment dat de societate, fără a realiza un discernământ personal.

Scopul principal al acestui articol este de a analiza, ca bună practică, rolul consilierii vocaționale a elevilor în vederea dezvoltării competențelor profesionale, astfel încât atunci când aceștia decid în legătură cu cariera lor să o poată face corect. Pentru monitorizarea opiniilor elevilor de liceu în legătură cu orientarea vocațională și a percepțiilor despre integrarea lor pe piața muncii, s-a efectuat o cercetare de marketing, de tipul sondajului de opinie, pe un eșantion de 2364 elevi de liceu din clasa a XII-a. Cercetarea a evidențiat ponderea redusă din rândul elevilor intervievați care au cunoștințe despre activitatea de orientare vocațională, că dintre cei care au apelat la astfel de servicii cea mai mare parte au fost mulțumiți, dar și faptul că aspectul cel mai important în vederea obținerii unui loc de muncă este legat de competențele dobândite în timpul studiilor.

Cuvinte-cheie: consiliere vocațională, competențe profesionale, cariera profesională, educație profesională

Clasificare JEL: I29, I20, J23

* Autor de contact, **Gabriel Brătucu** – gabriel.bratucu@unitbv.ro

Introducere

Pe plan național, dinamica economică și socială înregistrată în ultimele două decenii, a determinat importante schimbări în sistemul educațional românesc. Deoarece piața muncii este tot mai complexă (a apărut necesitatea unor noi calificări), elevii trebuie să ia decizii cât mai realiste referitor la cariera lor viitoare. Deoarece este un pas important în viața tinerilor, alegerea carierei nu trebuie lăsată la voia întâmplării, în consecință elevii trebuie asistați și consiliați în acest domeniu. Momentul propice pentru dezvoltarea carierei îl reprezintă anii de liceu și în special clasa a XII - a, având în vedere interesul crescut al elevilor pentru acest subiect și nevoia de adaptare a expectanțelor lor la contextul ocupațional existent. De asemenea, aceasta este perioada în care elevii dețin maturitatea psihologică necesară unui demers de autoconștientizare, proces care presupune cunoașterea propriilor caracteristici de personalitate, abilități și limite, deprinderi, interese, valori, convingeri, în vederea luării unei decizii de carieră.

Modul cum este percepută cariera profesională în condițiile actuale este influențată de anumiți factori cum sunt: apariția unor noi ocupații, flexibilizarea sistemului de calificări profesionale, creșterea migrației forței de muncă și dezvoltarea unor noi forme de angajare.

Educația pentru carieră are scopul de a-i ajuta pe tineri să-și dezvolte cunoștințele și abilitățile necesare pentru a face alegeri de succes și pentru a administra tranziția de la perioada de studiu la un loc de muncă. Găsirea locului potrivit pe piața muncii este esențială, dar nu se întâmplă în mod automat, iar elevii trebuie să aibă oportunitatea de a reflecta și de a-și analiza experiențele, precum și de a-și dezvolta încrederea în propriile abilități.

Pentru reușita în carieră este foarte importantă conștientizarea aptitudinilor și formarea competențelor necesare, acesta fiind rolul sistemului educațional și de învățământ, atât cel liceal cât și cel superior.

În viitor, majoritatea tinerilor vor fi obligați să-și reinventeze cariera pentru a ține pasul cu schimbările rapide care au loc pe piața locurilor de muncă. Ei vor trebui să facă față provocărilor complexe care se regăsesc pe piața muncii și să-și găsească poziția potrivită cu abilitățile și interesele lor. De aceea, rolul consilierii vocaționale devine tot mai important pentru dezvoltarea competențelor profesionale ale tinerilor.

1. Revizuirea literaturii științifice privind consilierea vocațională în vederea dezvoltării competențelor profesionale

Pe plan mondial se manifestă tendința de evoluție a economiilor dezvoltate spre economii post industriale numite și economii ale cunoașterii. Această tendință este evidențiată și de Săseanu A. (2005) care arată că, „în acest context, singura sursă reală de putere în lume va fi crearea și difuzarea de noi cunoștințe, principala forță a competiției mondiale devenind calitatea forței de muncă.” Creșterea economică se bazează pe o forță de muncă înalt calificată, care trebuie să aibă anumite competențe cum ar fi: excelență funcțională, abilități de leadership, viziune integratoare. Pentru a produce o astfel de forță de muncă adaptată noilor condiții de piață, guvernele trebuie să ia măsuri pentru dezvoltarea educației în general și a educației terțiare în special (Toma, 2011). Aceasta a însemnat o revizuire a rolului universităților în societate, aspect subliniat și de către Uniunea Europeană, prin Strategia Europa 2020. Trei dintre principiile acestei strategii se referă la educație și cooperarea universități - mediul de afaceri (Șerbănică - Pantelică, 2011). Problema reformării sistemelor de învățământ superior astfel încât acestea să poată

oferi tineri capabil să acopere nevoile actuale de forță de muncă ale societății a fost discutată și cu ocazia altor evenimente la acest nivel (Plăiaș, Pop, Băbuț, Dabija, 2011) cum ar fi Bologna Declaration (June, 1999), Lisabon Summit (March, 2000), Copenhagen Declaration (December, 2002), Ministerial Conference in Berlin (September, 2003), Ministerial Conference in Bergen (May, 2005) și Ministerial Conference in London (May, 2007).

În condițiile economiei românești actuale, caracterizată prin dezvoltarea sectorului privat, a apărut necesitatea pregătirii absolvenților de liceu și școli profesionale în domeniul antreprenoriatului, cât și a studenților pentru a dispune de abilități și valori antreprenoriale. Venesaar U., Ling H. și Voolaid K. (2011) subliniază importanța dezvoltării gândirii antreprenoriale și a dobândirii cunoștințelor și competențelor necesare pentru dezvoltarea inițiativei antreprenoriale.

Tabelul următor surprinde evoluția principalilor indicatori ai firmelor din România în perioada 2007-2011 (tabel nr. 1).

Tabel nr. 1: Principalii indicatori ai întreprinderilor din România

Indicatori (Mil. Lei)	2007	2008	2009	2010	2011
Cifra de afaceri	769905	954790	852424	900240	1001627
Investiții brute	145879	143102	99048	91520	142796
Exporturi directe	78770	97727	92791	123241	147676

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică – compilaie realizată de autori

Datorită dezvoltării cu prioritate a sectorului privat în România, devine din ce în ce mai importantă consilierea vocațională astfel încât tinerii încă din momentul alegerii traseului educațional post-gimnazial să fie orientați către acele domenii în care pot avea eficiență maximă. Specialiștii demonstrează că o orientare școlară eficientă îi ajută pe absolvenți să se angajeze mai rapid și mai facil pe piața muncii, să devină pro-antreprenoriat și să dezvolte afaceri indiferent de conjunctura acesteia.

Teoreticienii, cercetătorii și practicienii au studiat rolul consilierii vocaționale pentru dezvoltarea competențelor profesionale ale tinerilor, având în vedere tendințele de schimbare de pe piața muncii, complexitatea acestei piețe, precum și interesele și abilitățile tinerilor.

Consilierea vocațională și educarea profesională își au rădăcinile în ultimii 100 de ani (Herr, 2013). Totuși, au existat eforturi cu mult înainte de deceniile actuale pentru a ghida și a educa persoanele să își găsească locuri de muncă adecvate prin învățarea pe bază de ucenicie și prin alte metode specifice (Gimpel, 1976).

În S.U.A. avocatul și inginerul Frank Parsons este considerat părintele consilierii vocaționale și educației profesionale. Acesta și-a dedicat cea mai mare parte din viață consilierii imigranților de pe coasta de est a Statelor Unite, în special a celor din zona Bostonului. Parsons a lucrat pentru a oferi o bază științifică pentru asistarea imigranților și a altora în scopul dezvoltării de tehnici eficiente pentru alegerea de locuri de muncă specifice fiecărei persoane (Herr, 2013). El a fost un critic deschis la adresa sistemului de educație publică și un susținător al reformelor în educație, fiind preocupat de faptul ca elevii nu au fost antrenați să-și formeze abilitățile tehnice și competențele profesionale cerute pe piața muncii. Parsons a continuat să critice învățarea pe bază doar de carte și a pledat pentru ca

elevii să fie instruiți pentru a se angaja în acțiuni și în utilizarea competențelor profesionale dobândite.

Consilierea vocațională reprezintă acțiunile de pregătire a tinerilor pentru alegerea unei profesii având în vedere caracteristicile de personalitate ale fiecărei persoane, precum și situația de pe piața forței de muncă, sau asistența pentru tineri și adulți în alegerea carierei și a unui loc de muncă adecvat. De exemplu, în Letonia consilierea profesională nu este prea populară și țara se află pe al treilea loc din coadă în Europa în ceea ce privește serviciile de consiliere profesională adresate tinerilor (Veipa și Kozlovska, 2013). De aceea, este necesar să fie promovate în rândul populației serviciile de consiliere profesională având în vedere că ele joacă un rol important în dezvoltarea oricărei societăți moderne și în furnizarea de angajați de calitate.

În China teoriile care există privind orientarea în carieră și consilierea vocațională au fost adoptate, în principal din Europa și SUA, în special în perioada de după 1990. Cu toate acestea, Universitatea Tsinghua din China, care s-a înființat în 1916, a stabilit un comitet de orientare profesională încă din anul 1923. Această inițiativă reprezintă începutul consilierii profesionale în China. În ultima perioadă datorită dezvoltării rapide a economiei din această țară a crescut și necesitatea consilierii vocaționale (Sun și Yuen, 2012). La nivel național noi politici au fost implementate și a apărut o creștere a numărului cursurilor de formare profesională, în prezent existând în multe universități centre de consiliere vocațională.

2. Obiectivele și metodologia cercetării

Cercetarea de față este una cantitativă de tipul sondajului de opinie. Pentru realizarea anchetei de teren a fost adoptată o metodă de eșantionare probabilistă multistadială pentru a reduce cât mai mult erorile de eșantionare.

Sondajul de opinie a avut în vedere interviuarea directă pe baza unui chestionar, ce a conținut 26 întrebări directe, a unui număr de 2364 elevi de liceu din clasa a XII-a din rândul instituțiilor de învățământ național. Prin aplicarea unei metode de eșantionare aleatoare probabilistă multistadială s-a asigurat o eroare maximă de numai $\pm 2\%$, fiind incluse în acest sondaj un număr de 70 de licee din toate județele țării.

În realizarea cercetării s-a ținut cont de eterogenitatea profilelor instituțiilor de învățământ liceal, astfel că au fost selectate specializări liceale atât umaniste, cât și tehnice pentru ca prin răspunsurile oferite de elevi să se obțină o imagine cât mai eterogenă asupra tematicilor cercetate.

Cercetarea efectuată a urmărit obținerea unui feedback privind utilizarea de către elevii de liceu a serviciilor de orientare profesională pe de o parte, și a factorilor cu caracter mai general care influențează alegerile cu privire la carieră ale absolvenților de liceu, pe de altă parte. În acest scop s-au colectat informații privind:

- Apelarea la serviciile de orientare și consiliere școlară.
- Evaluarea serviciilor de orientare și consiliere școlară.
- Percepția asupra integrării pe piața muncii.

Cercetarea de piață a fost realizată cu ajutorul companiei Multi Consulting Group Brașov, coordonatorul studiului fiind Brătucu Gabriel și a necesitat utilizarea unui număr de 22 de operatori de interviu care în prealabil au fost selecționați și instruiți pentru o asemenea activitate. Chestionarele centralizate au fost verificate telefonic, în proporție de 20%.

În vederea asigurării unei reprezentativități corespunzătoare a eșantionului care urma să fie folosit și pentru a elimina eventualele erori de eșantionare sau conținute de chestionarul utilizat, a fost realizat un „studiu pilot” care a presupus intervierea aleatorie a unui număr de 110 de subiecți de interviu (aproximativ 5% din eșantionul final).

În urma aplicării chestionarelor a rezultat un eșantion de 2364 subiecți, din care 58,6% de sex femeiesc, iar 41,4% de sex bărbătesc.

3. Rezultate și discuții

Un obiectiv important al cercetării a avut în vedere identificarea gradului de cunoaștere privind noțiunile de orientare și consiliere școlară și profesională în rândul elevilor de clasa a XII-a.

Imaginea de ansamblu la nivelul eșantionului folosit indică faptul că nivelul de cunoștințe legat de *orientarea școlară și profesională* este unul mediu, scorul obținut (2,90 puncte) în funcție de răspunsurile oferite fiind apropiat de nivelul 3 al scalei – *într-o oarecare măsură*. De asemenea, și informațiile despre *consilierea școlară și profesională* sunt cunoscute într-o oarecare măsură, media la nivelul eșantionului fiind 2,55 puncte.

Opțiunile privind gradul de informare legat de orientarea școlară și profesională sunt prezentate în figura 1.

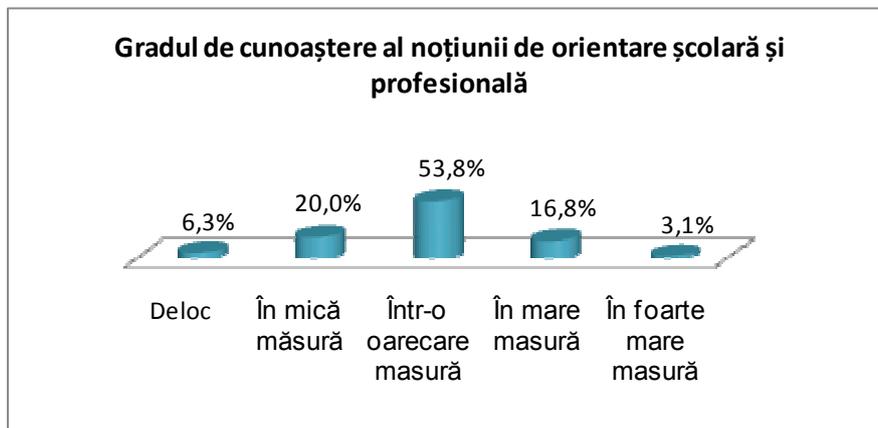

Figura nr. 1: Gradul de cunoaștere al noțiunii de orientare școlară și profesională

Sursa: Cercetare proprie a autorilor

Noțiunea de orientare școlară și profesională este cunoscută în oarecare măsură în proporție de 53,8% în rândul liceenilor de clasa a XII-a. Numărul celor care cunosc această noțiune este mai mic comparativ cu cel al celor care apreciază că nu au cunoștințe sau dețin puține informații despre orientarea școlară și profesională.

Opțiunile privind gradul de cunoaștere al noțiunii de consiliere școlară și profesională sunt precizate în figura 2.

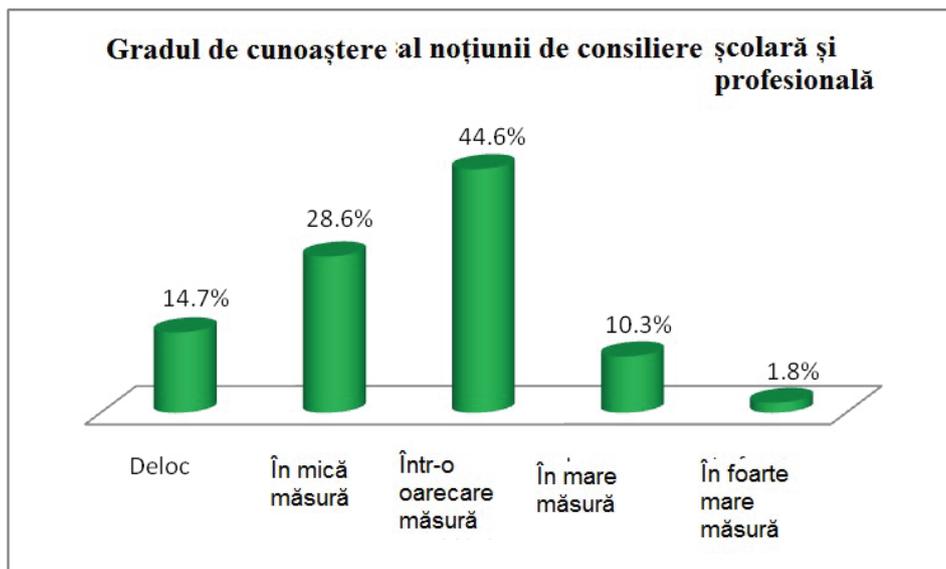

Figura nr. 2: Gradul de cunoaștere al noțiunii de consiliere școlară și profesională

Sursa: Cercetare proprie a autorilor

Numai 1,8% dintre respondenți cunosc în foarte mare măsură noțiunea de consiliere școlară și profesională. Cei mai mulți cunosc această noțiune în oarecare măsură – 44,6%, 28,6% afirmând că nu știu decât în mică măsură informații despre acest lucru.

Analizând datele în funcție de localitățile în care s-a desfășurat interviurile s-a observat că, pentru fiecare în parte, valorile cele mai ridicate s-au înregistrat în dreptul primelor nivele ale scalei utilizate („Deloc”, „În mică măsură”, „Într-o oarecare măsură”), ceea ce înseamnă că elevii de liceu nu sunt familiarizați cu noțiunile de orientare și consiliere școlară și profesională.

Din rândul elevilor care au declarat că au cunoștințe în mare sau foarte mare măsură despre noțiunile analizate, cei mai mulți sunt din Constanța, București, Craiova și Sibiu.

Mai mult de jumătate dintre elevii chestionați (55%) au afirmat că au nevoie de orientare și consiliere școlară și profesională pentru alegerea traseului profesional. 34,2% dintre elevii claselor a XII-a au răspuns negativ la această întrebare, iar 10,9% au ales să nu se pronunțe legat de acest aspect. Din rândul celor care doresc orientare școlară și profesională majoritatea sunt de sex femeiesc, provin din mediul urban și își efectuează studiile liceale în București, Suceava, Craiova și Arad.

66,8% (1578 persoane) dintre elevii intervievați au precizat că în liceul în care studiază există un Centru de Asistență Psihopedagogică unde pot fi îndrumați în deciziile privind orientarea școlară și profesională, în timp ce 25,2% nu știu de existența unui astfel de centru în instituția de învățământ în care studiază.

Din rândul celor 1578 liceeni, numai 266 (respectiv 16,9%) au contactat acest centru pentru a fi sprijiniți în deciziile privind parcursul școlar, orientarea școlară și profesională, dintre aceștia cei mai mulți provin din Brașov, București, Buzău, Constanța, Sfântu Gheorghe (Covasna), Zalău.

Consilierea carierei privind alegerea studiilor a fost cea mai abordată situație pentru consiliere, fiind solicitată de către 28,7% dintre elevii intervievați. Centrele de Asistență Psihopedagogică au fost solicitate de către liceeni pentru *consilierea carierei privind alegerea profesiei viitoare*, în proporție de 26%, în timp ce 25,6% dintre elevii de liceu au dorit să aplice *tehnici de autocunoaștere și dezvoltare personală*. *Informarea privind piața muncii, pregătirea CV-ului și a scrisorii de intenție și consilierea psihologică* au fost clasate pe ultimele locuri, fiind considerate de către liceeni situațiile mai puțin importante pentru activitățile de consiliere (figura nr. 3).

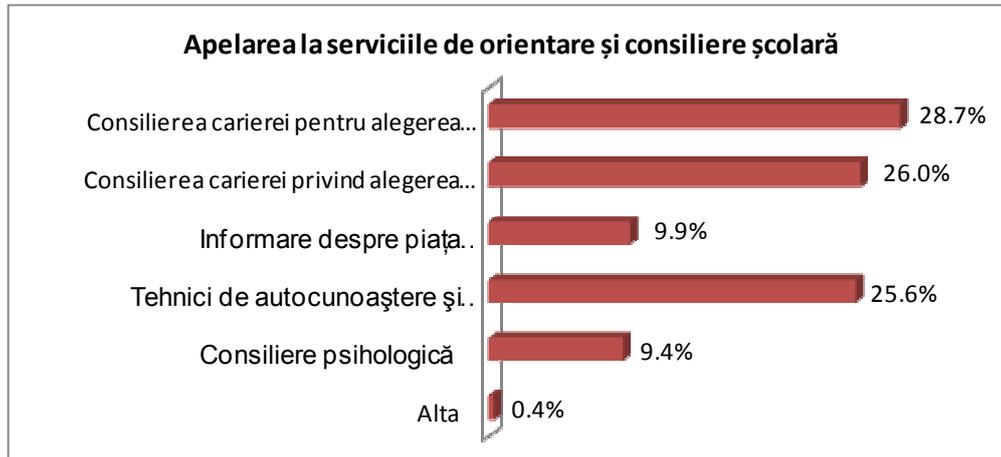

Figura nr. 3: Apelarea la serviciile de orientare și consiliere școlară

Sursa: Cercetare proprie a autorilor

Corelând datele cu informațiile privind profilele liceale s-a constatat faptul că cei care au apelat la centrele de orientare și consiliere pentru tehnicile de autocunoaștere și dezvoltare personală sunt în special liceeni care studiază la profilele real și uman. Pentru consilierea carierei privind alegerea studiilor, 40,9% dintre apelanți sunt liceeni de la profilul real, iar 31,4% de la profilul uman. Consilierea psihologică a fost solicitată cu precădere de către liceenii de la profilele tehnic și real. Cei care au cerut consiliere pentru alegerea profesiei viitoare sunt în special liceeni ce efectuează studii cu profil uman și real.

Liceenii din clasele a XII-a au fost chestionați cu privire la gradul de mulțumire referitor la serviciile de consiliere și orientare profesională la care au apelat, scorul mediu calculat în urma răspunsurilor oferite fiind apropiat de nivelul 4 al scalei utilizate, indicând faptul că au fost mulțumiți .

Din rândul celor 266 de subiecți care au oferit un calificativ privind serviciile de orientare și consiliere școlară, majoritatea s-au declarat mulțumiți (149 nominalizări) sau foarte mulțumiți (34 nominalizări) de calitatea serviciilor. Pentru variantele „Total nemulțumit” sau „Nemulțumit” au optat numai 3,4% dintre respondenți (9 opțiuni pentru fiecare variantă în parte) (tabel nr. 2).

Tabel nr. 2: Gradul de mulțumire al elevilor privind serviciile de consiliere și orientare profesională la care au apelat

Grad de mulțumire	Frecvențe absolute	Frecvențe relative
Total nemulțumit	9	3,4%
Nemulțumit	9	3,4%
Nici mulțumit, nici nemulțumit	65	24,4%
Mulțumit	149	56,0%
Foarte mulțumit	34	12,8%

Sursa: Cercetare proprie a autorilor

Analizând gradul de mulțumire cu privire la consilierea oferită de centrele de asistență psihopedagogică s-a observat faptul că liceeni se declară mulțumiți față de toate tipurile de servicii de consiliere la care au apelat

Un alt aspect al cercetării a avut în vedere identificarea informațiilor pe care le dețin elevii din clasele a XII-a cu privire la piața muncii, astfel că au fost întrebați dacă știu ce meserie vor practica după finalizarea studiilor (figura nr. 4). Mare parte a respondenților – 1513 subiecți, respectiv 64,1% au răspuns afirmativ la această întrebare, ceea ce înseamnă că aceștia au luat deja o decizie legată de ocupația pe care o vor exercita după absolvirea studiilor.

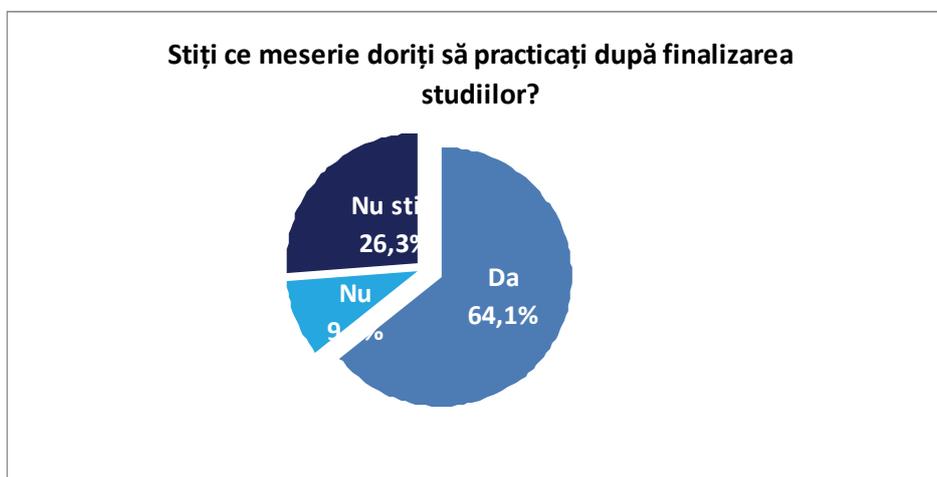

Figura nr. 4: Identificarea opiniilor elevilor cu privire la meseria dorită

Sursa: Cercetare proprie a autorilor

Numai 9,6% dintre elevii intervievați nu știu ce meserie vor practica la finalizarea studiilor. Procentul celor nehotărâți se ridică la 26,3%. Din rândul nehotărâților cei mai mulți sunt de la profilele uman, real și tehnic.

Majoritatea celor ce deja și-au ales o meserie au declarat că profesia aleasă de ei este solicitată pe piața muncii (87,6% din 1513 nominalizări). Doar 3,2% consideră că meseria pe care doresc să o practice după finalizarea studiilor nu are căutare pe piața muncii. Elevii de liceu consideră că cel mai important aspect în vederea obținerii unui loc

de muncă este legat de *competențele dobândite în timpul studiilor*, acesta fiind menționat de 1850 subiecți de interviu, respectiv 33% dintre nominalizări.

Pentru obținerea unui loc de muncă o mare importanță se acordă, în opinia respondenților, *experienței în domeniu* – 1672 nominalizări, respectiv 29,8% și *pregătirii corespunzătoare la concursuri, interviuri* – 998 nominalizări, respectiv 17,8%. *Relațiile personale* reprezintă factori determinanți în opinia a 820 persoane (respectiv 14,7% dintre nominalizări), în timp ce *urmărirea consecventă a anunțurilor de angajare* sunt importante pentru obținerea unui loc de muncă pentru 213 liceeni (respectiv 3,8% dintre nominalizări) (tabel nr. 3).

Tabel nr. 3: Factorii determinanți în vederea obținerii unui loc de muncă

Factori determinanți	Frecvențe absolute	Frecvențe relative
Competențele dobândite în timpul studiilor	1850	33,0%
Experiența în domeniu	1672	29,8%
Pregătirea corespunzătoare la concursuri, interviuri	998	17,8%
Relațiile personale	820	14,7%
Urmărirea consecventă a anunțurilor de angajare	213	3,8%
Altul	28	0,5%
Nu știu	22	0,4%
Total	5603	100%

Sursa: Cercetare proprie a autorilor

Concluzii și recomandări

Participanții la acest sondaj sunt de acord că școala are un rol determinant în formarea unei persoane, iar sistemul de învățământ reprezintă una dintre cele mai importante surse de dobândire a competențelor necesare pentru viața profesională

În rândul liceenilor de clasa a XII-a, numărul celor care cunosc noțiunea de orientare școlară și profesională este mai mic comparativ cu cel al celor care apreciază că nu au cunoștințe despre orientarea școlară și profesională, majoritatea (53,8%) afirmând că știu în oarecare măsură această noțiune. Mai mult de jumătate dintre elevii chestionați (55%) au menționat că au nevoie de orientare și consiliere școlară și profesională pentru alegerea traseului profesional. Este reliefată astfel influența pozitivă și necesară a consilierii vocaționale a elevilor asupra formării școlare și profesionale a acestora, elemente în concordanță cu concluzii ale cercetărilor anterioare (Borders și Drury, 1992, Hughey et al., 1993, Gysbers și Laplan, 2001, Watts, 2001).

Din rândul elevilor de liceu chestionați, 66,8% au precizat că în liceul în care studiază există un Centru de Asistență Psihopedagogică unde pot fi îndrumați în deciziile privind orientarea școlară și profesională, dintre aceștia numai 16,9% au contactat acest centru pentru a fi sprijiniți în deciziile privind parcursul școlar, orientarea școlară și profesională, dintre aceștia cei mai mulți provin din Brașov, București, Buzău, Constanța, Sfântu Gheorghe (Covasna), Zalău.

Consilierea carierei privind alegerea studiilor și a profesiei viitoare sunt modalitățile de consiliere pe care elevii de liceu în anii terminali le-au solicitat cu precădere

cabinetelor de orientare și consiliere la care au apelat. Elevii ce au contactat aceste centre s-au declarat mulțumiți referitor la serviciile de consiliere și orientare profesională.

Mare parte a elevilor de liceu au precizat că știu ce meserie vor practica după finalizarea studiilor, ceea ce înseamnă că aceștia au luat deja o decizie legată de ocupația pe care o vor exercita după absolvirea studiilor, majoritatea considerând că profesia aleasă de ei este solicitată pe piața muncii. În acest context este evidențiată interdependența existentă între rolul consilierii carierei, alegerea profesiei și evoluția economică generală, concluzie relevantă și de către Plant (2004).

Imagina creată în rândul elevilor de liceu privind piața forței de muncă a evidențiat faptul că în opinia acestora cele mai importante aspecte în vederea obținerii unui loc de muncă sunt legate de competențele dobândite în timpul studiilor, experienței în domeniu, dar și pregătirii corespunzătoare la concursuri, interviuri. În aceeași direcție Frey et al., (2014) au validat rolul esențial al competențele dobândite în timpul studiilor în vederea evitării abandonului școlar și ulterior a eșecului profesional. De asemenea, relațiile personale reprezintă factori determinanți numai pentru 14,2% dintre chestionați, în timp ce urmărirea consecventă a anunțurilor de angajare sunt importante pentru obținerea unui loc de muncă doar în opinia a 213 liceeni.

Pentru liceenii care au participat la acest sondaj, părinții, profesorii sau reprezentanții instituțiilor de învățământ au avut un rol important în stabilirea traseului educațional parcurs până în prezent. Numai 2,2% dintre elevii de liceu au indicat psihologul liceului/consilierul în orientare școlară și profesională, ca fiind cel care i-a îndrumat în alegerea parcursului școlar, în timp ce procentul înregistrat în rândul studenților este de numai 1,6%.

Cercetarea a surprins și intențiile viitorilor absolvenți de liceu cu privire la traseul educațional, evidențiind interesul foarte mare pentru a urma o facultate imediat după absolvirea clasei a XII-a și interesul scăzut pentru școlile postliceale. Elevii de liceu ar trebuit consiliați astfel încât aceștia să cunoască avantajele și dezavantajele unei facultăți comparativ cu urmarea unei școli postliceale. După terminarea cursurilor liceale cea mai mare parte a viitorilor absolvenți intenționează să își continue parcursul educațional, astfel că aproape 90% dintre cei chestionați doresc să urmeze o facultate, în timp ce 7% intenționează în mare măsură să urmeze cursurile unei școli postliceale.

54,9% dintre liceenii intervievați doresc după finalizarea studiilor liceale continuarea studiilor și, în același timp, obținerea unui loc de muncă. O treime dintre chestionați doresc ca la finalul liceului să se orienteze în special spre continuarea studiilor, în timp ce căutarea unui loc de muncă în străinătate este o variantă numai pentru 3,9% dintre respondenți.

Studiul a avut în vedere și cuantificarea percepției liceenilor cu privire la avantajele absolvirii unei facultăți, astfel că obținerea unei specializări mai înalte reprezintă cel mai important aspect al finalizării cursurilor superioare, acesta obținând un număr ridicat de nominalizări. Totodată, obținerea mai ușoară a unui loc de muncă și dobândirea unui nivel de educație mai ridicat constituie avantaje majore pentru absolvirea cursurilor unei facultăți.

Elevii claselor a XII-a incluși în eșantion sunt cu vârste cuprinse între 16 – 23 ani și provin în proporție de 34,5% de la clase cu profil real, 32,1% sunt de la clase cu profil uman, iar 22,2% studiază la profilul tehnic, 71,9% provenind din mediul urban.

Ne perimtem să formulăm următoarea recomandare în urma desfășurării acestei cercetări - îmbunătățirea consilierii vocaționale a elevilor pentru dezvoltarea competențelor profesionale s-ar putea realiza printr-o mai bună cooperare între licee, universități și mediul

de afaceri, ca parte a strategiei de atragere și dezvoltare a unor resurse umane înalt calificate, element cheie al competitivității țărilor la nivel global.

Studiile și analizele contemporane demonstrează importanța consilierii vocaționale în vederea unei corecte și eficiente orientări profesionale a elevilor și studenților, în contextul în care rolul educației în domeniul afacerilor a devenit o prioritate contemporană a sistemelor educaționale performante din întreaga lume.

Bibliografie

- Borders, L.D. și Drury, S.M., 1992. Comprehensive school counseling programs: a review for policy makers and practitioners. *Journal of Counseling and Development*, 70, pp. 487-498.
- Brătucu, G., Boșcor, D., Boitor, B. și Tălpău, A., 2013. *The Romanian labor market for young people*. New York: Springer Publishing.
- Comisia Națională de Prognoză din România, 2012. *Perspectivile pieței muncii din România în contextul Strategiei Europei 2020*. Disponibil la: <<http://www.cnp.ro/innovatie/docs/seminar-studii-25-062012/Rezumat%20studiu%20Piata%20muncii.pdf>> [Accesat 27 septembrie 2013].
- Datculescu, P., 2006. *Cercetarea de marketing – Cum pătrunzi în mintea consumatorului, cum măsoară și cum analizezi informația*. București: Editura Brandbuilders Grup.
- Deresky, H., 2006. *International Management – Managing Across Borders and Culture*. New Jersey: Pearson Education International.
- Frey, A., Balzer, L. și Ruppert, J-J. 2014. Transferable competences of young people with a high dropout risk in vocational training in Germany. *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, 9, pp. 119-134.
- Gimpel, J., 1976. *The medieval machine: The industrial revolution of the Middle Ages*. New York: Penguin Books.
- Goodman, J. și Gillis, S., 2009. Vocational Guidance Requests Within the International Scene. *The Career Development Quarterly*, 57, pp. 335-341.
- Gysbers, N.C. și Laplan, R.T. 2001. The Implementation and Evaluation of Comprehensive School Guidance Programs in the United States: Progress and Prospects. *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, 1, pp. 197-208.
- Herr, E.L., 2013. Trends in the History of Vocational Guidance. *The Career Development Quarterly*, 61, pp. 277-282.
- Herr, E.L., Cramer, S.H. și Niles, S.G., 2004. *Career guidance and counseling through the lifespan: Systematic approaches*. Boston: Allyn & Bacon.
- Hiebert, B., 2009. Raising the profile of career guidance: educational and vocational guidance practitioner. *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, 9, pp. 3-14.
- Hughey, K.F., Lapan, R.T. și Gysbers, N.C. 1993. Evaluating a high school guidance-language arts career unit: a qualitative approach. *The School Counselor*, 41, pp. 96-101.

- Institutul Național de Statistică, 2010. *Forța de muncă în România: ocupare și șomaj în trim. I/2010, trim. II/2010, trim. III/2010, trim. IV/2010*. [pdf] Disponibil la: http://www.insse.ro/cms/files/statistici/comunicate/somaj/somaj_II_10.pdf [Accesat 26 septembrie 2013].
- Institutul Național de Statistică, 2012. *Ancheta forței de muncă în gospodării*. [pdf] Disponibil la: <http://www.insse.ro/cms/files/5Cstatistici/5Ccomunicate/5Calte/5C2012/5CSubocuparea%20si%20forta%20de%20munca%20potentia%20aditionala.pdf> [Accesat 27 septembrie 2013].
- Institutul Național de Statistică, 2012. *Comunicat de presă nr. 198 din 31 August 2012. Șomajul în luna iulie 2012*. [pdf] Disponibil la: <http://www.insse.ro/cms/files/statistici/comunicate/somaj%20BIM/a12/somaj%20BIMIUL12r.pdf> [Accesat 27 septembrie 2013].
- Janeiro, I.N. și Marques, J.F., 2010. Career coping styles: differences in career attitudes among secondary school students. *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, 10, pp. 35-48.
- Lefter, C., 2004. *Cercetarea de marketing. Teorie și aplicații*. Brașov: Editura Infomarket.
- Minzberb, H., 1973. *The Nature of Managerial Work*. New York: Harper and Row Publishing.
- Patton, W. și Creed, P.A., 2001. Developmental issues in career maturity and career decision status. *The Career Development Quarterly*, 49, pp. 336-351.
- Patton, W., Bartrum, D.,A. și Creed, P.A., 2004. Gender Differences for Optimism, Self-esteem, Expectations and Goals in Predicting Career Planning and Exploration in Adolescents. *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, 4, pp. 193-209.
- Perry, J.C., 2009. A combined social action, mixed methods approach to vocational guidance efficacy research. *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, 9, pp. 111-123.
- Plant, P., 2004. Quality in Career Guidance. *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, 4, pp. 141-157.
- Plăiaș, I., Pop, C., Băbuț, R., și Dabija, D., 2011. Percepția angajaților privind competențele dobândite prin pregătirea universitară de marketing în economia bazată pe cunoaștere. *Amfiteatru Economic*, XIII(30), pp. 366-382.
- Prutianu, Ș., Anastasiei, B. și Jijie, T., 2005. *Cercetarea de marketing – Studiul pieței pur și simplu*. Iași: Editura Polirom, pp. 55-71.
- Săseanu A., 2005. Particularități ale sistemului de educație și învățământ din SUA și rolul acestuia asupra dezvoltării economico-sociale. *Amfiteatru Economic*, VII(17), pp. 121-124.
- Sun, V.J. și Yuen, M., 2012. Career Guidance and Counseling for University Students in China. *International Journal for the Advancement of Counselling*, 34, pp. 202-210.
- Șerbănică - Pantelică, C. M., 2011. Parteneriatul universitate-mediul de afaceri și implicarea regională relativ limitată, în context European. Cazul învățământului superior de afaceri. *Amfiteatru Economic*, XIII(30), pp. 431-446.

- Toma, S.G., 2011. Cercetare exploratoare privind opiniile studenților referitoare la caracteristicile procesului educațional într-o economie bazată pe cunoaștere. *Amfiteatru Economic*, XIII(30), pp. 474-498.
- Van Esbroeck, R., Herr, E.L. și Savickas, M.L., 2005. Introduction to the Special Issue: Global Perspectives on Vocational Guidance. *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, 5, pp. 85-90.
- Van Esbroeck, R., Schultheiss, D.P., Trusty, J. și Gore, P., 2009. Introduction to the special issue: an international partnership in vocational psychology and career guidance practice. *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, 9, pp. 69-74.
- Veipa, I. și Kozlovska S., 2013. Vocational Guidance Need. *Journal of US-China Public Administration*, 10, pp.1028-1034.
- Venesaar, U., Ling, H. și Voolaid, K., 2011. Evaluarea programului de educație antreprenorială din mediul universitar: o nouă abordare. *Amfiteatru Economic*, XIII(30), pp. 306-307.
- Watts, A. 2001. Career education for young people: rationale and provision in the UK and other European countries. *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, 1, pp. 209-222.
- Yuen, M., Gysbers, N.C., Chan, R.M.C., Lau, P.S.Y., Leung, T.K.M., Hui, E.K.P. și Shea, P.M.K., 2005. Developing a Career Development Self-Efficacy Instrument for Chinese Adolescents in Hong Kong. *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, 5, pp. 57-73.